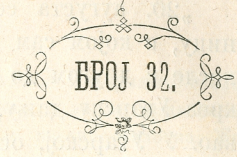

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЏИЋ.

Издаје свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 н. месечно. — Претплата се шаље Корнелу Јовановићу, који се из љубави према позоришту примио да разшири овај лист.

УСПОМЕНА НА ПОКОЈНОГ ПРИЈАТЕЉА.

III.

(Наставак.)

Мисао, да на море пође, и путовање по мору, то је један од најинтересантнијих момената у животу Косте Трифковића.

Мисао та појавила се у њему, као што већ споменусмо, у Винковцима, кад је Коста био тамо у петој гимназијској школи.

Но пустимо нека нам сам Коста из његових мемоара о овоме приповеда

„ . . . Како сам све време у учењу и читању проводио, догоди се једном, да ми апотекарор син даде на читање Карленин роман: „Die Eiv-siedler auf der Johannisklippe“. Ту је та оштроумна Шведкиња неисказано вешто и тако лепо морнарски живот, или боље рећи, живот једнога морнара описала, да ми се књига морала допасти. Да представим као што треба своја тадања осећања, морам казати, да сам управо лудовао за морем и за бродом.“

„Надахнут онојним духом те књиге, вратим се у Нови Сад. Но колико ми је жеља за морем велика била, не смедох је ипак оцу саопштити. Отац, и не сањајући о морнарству, пошље ме у Пешту у шесту школу.“

„Пешта ме је јако изненадила. Још до онда не видех никада тако красну варош. А што ми се највише тамо допало, то су били чамци и лађице младога грофа Сечењија, у којима се овај више пута са својим друговима, обученим у морнарско одело, по Дунаву возио. Ох! како сам много пута завидио!

„У тој тежњи за морем прође и та година, и ја се опет врнем у Нови Сад“

„Бавећи се код куће, догоди се да је једнога дана у гостиони самном и с оцем вечерао један познаник, који је баш тога дана из Влашке приспео. Између осталог поведе се разговор и о мо-

ру, и тада исти господин почне описивати и хвалити морски живот тако, да по његовим речима, лепшег живота на свету не би било

„ . . . Од тога доба отац није имао од мене мира. Сваки дан сам га молио, да ме пусти на море, и премда ме је он свакојаким начином одвраћао, ипак најпосле доброта према своме јединцу победи, и он ме пошље овамо на Реку, да изучим наутику.“

„Моја радост сада не да се исказати. Моја разуздана жеља није била више сањарија, јер ће ево да се испуни, — ко сада срећнији над-а-мном!

„Ову срећу, ову радост утиша понешто оно јутро, кад ћу да се кренем на Реку. По памети врлоше ми се свакојаке мисли, срце ми спадоше чудна осећања“

„Ујутру рано 19. августа 1861. кренуо сам се из Новог Сада са паробродом пут Пеште. Дан је — као трећи дан славе Саве Текелије — врло леп. На паробродској станици пуно светине, јер одлазе новосадски гости, па ко пријатеља ко познатога испраћује, а од одлазећих оставља сваки по некога, ко му је мио и драг. И ја одлазим и остављам добра оца, — остављам га можда за увек. Стид ме је био плакати. Моја млађана сујета није ми то допуштала, и ако ми се срце у грудима цепало. Осетио сам наједанпут терет свога предузећа, — отићи у стран, туђ свет, и предати се онаком позиву, који за љубом или дуже одсуство од милог родитеља и рода, или много пута и саму смрт доноси Но бог је милостив — он ће ме водити својом крпком руком, он ће ми јаде за родитељем утишати и овога у животу одржати.“

„20. августа око 5 сахата после подне приспео сам у Пешту“

„20. августа сео сам у Будиму на жељезницу, с којом сам дошао до Прагерхофа, а отуд после с другом до Сан-Петера. Штета што сам кроз Угарску дању, а кроз Крањску ноћу путовао. У Угарској, осим балатонског језера, нисам ништа особитога видио. Но напротив језеро — права дивота! Посред језера је острво — ништа друго до један брежуљак — а на врху брежуљка црквица, која ће посред узбурганих таласа својим милостивним присуством морнара да оснажи. Колико уживање за мене у овоме погледу и у овој помисли!

„23. августа сео сам у Сан-Петеру у јутру око 4 сата на „делижанц“ за Реку. Предео, којим сам путовао, сав је каменит, — куд око погледи, нигде ништа друго: до сам камен. Ако је гдегод само мало траве, ту вам већ насе пуно крва, а има ли гдегод само и хват земље, то је ова са највећом брижљивошћу обрађена и ограђена. Посматрајући ово, дошао сам до сазнавања оне истине, да човек што мање има и што му је теже живети, да је све то вреднији, а што више има и што му је живот лакши, да је немарљивији и лењивији.

„Око 1 сахата приспео сам на Реку. Ни на што нисам пазио, јер ми је око само море тражило. И нашло га је брзо, где се ваздан пружи-ло пртећи мирно терет силних бродова на плећима својим. Лепо ли га је тако видети, та срце заигра човеку у грудима — тек само да није толико неверно!“

Растанку са родитељским домом и поласку на море, дао је Коста израза и у једној песми, која је истина недовршена, но коју ипак овде саопштавамо.

Ево те цесме:

Нема Ради нег' осамнајст лета,
Науснице тек му проклијале,
Јур му жеље срце обуздале,
Прогледати широкога света.

Улуд отац сузним оком моли:

„Немој сине, остани код мене,
Немам другог, кћери нити жене —“
Не слуша га син несретни, холи!

„У свет бабо, срце мене вуче,

„Зар ћу увек кућни крух да једем?
„Што да делама? Да кубаче предем?
„Пуштај срцу за чим срце туче?“

Мучи отац, срце му се пара,
Сина свога у свет туђи спрема...

Што ће јадан кад помоћи нема!...
Свет је узак покрај оца стара!

Већ последње спустило се вече,
Још те ноћи заједно ће бити,
Сутра ће се с оцем раставити,
Па га нигдар видет' можда не ће.

Снујден Раде, снујден отац стари,
Сузним оком сузне очи гледе,
А кроз сузе образи им бледе —
Нит' тишине ико да погвари.

Ох! тешко је оставити свога,
Ох! тешко је међ' туђина поћи,
Где у нужди нема ко помоћи,
Где сва нада у једина бога!

Ох! тешко је оправити свога,
У самоћи проводити дане,
Где никога да му вида ране,
Где сва нада у једина бога!

И сад Раде 'вако проговара:
„Немој бабо за мном туговати,
„Бог је са мном, он ме свуда прати,
„Нит' над богом бољега чувара!“

„Отпочини, касно је већ доба,
„А ја идем, пре него ћу лећи,
„Слаткој мојој мајци с богом рећи!“
Па он оде до мајчина гроба.

Бледи месец бледи своји зраци
Осветљује крсте и камење —
Бледи месец све се више пење,
Вијају га несташни облаци.

Свуд је тихо, нигде чути гласа,
Свак' се живи слатким саном крепи,
С крста на крст тек што мишић слепи
Летећ', крили зраком заталаса.

Глени тамо, где зрак блеђе паде,
Где пад гробом крст се мали диже...
Па где сене, што му иде ближе...
То је сена..... Раде!

Па се Раде мајком разговара,

— — — — —
— — — — —
— — — — —

Оволико је, колико овде саопштитисмо, та пуна дубоких осећаја песма изведена. Пренанетост осећања, раздраженост живаца није му ваљда допустила, да је даље продужи, те ју је прекинути морао. Из те песме види се, да је сиромах Коста много претрпео, колебајући се између љубави према родитељу и између жеље, која га је у непознате светове вукла, — док на послетку није победила у њему јача, мушка страна његова духа.

Ж И С Т И Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Свечана представа у прославу успомене на Косту Трифковића: „Љубавно писмо“, „Мила“, „Школски надзорник“, „Пола вина пола воде“.)

Наша позоришна дворана, од како је оно пре седам осам ли година као преко ноћ подиглоше, није канда још запамтила таког свечаног вечера, као што то беше у понедељак 19. фебруара о. г. Беше то неки особени théâtre paré! Не беше ту на име оног раскошног осветљења, које својим прекомерним сјајем хоће да ти на кошку метне вид очињи; не беше ту оног усиљеног спољњег блеска, што се у таквим приликама огледа и у оделу и накиту гледалица и у украшењу аудиторјума. Овај наш théâtre paré беше са свим друге природе; њега ниси могао познати, ако те није неко чувство пијетета на њ подсетило. То ти је чувство подарило неки чаролијски поглед. Тим си погледом могао прозрети у дно душе свакоме, који је тог вечера у дворани био. Тим си погледом тек могао назрети у сваког сјајан луч, који је више светлио, но хиљама лустера и канделабера; њиме си тек свакоме у души могао назрети онај накит, који је више красио, него ли драго камење свега света. Луч тај беше светла успомена на светлога сина тврдица Муза, накит тај беше одушевљење, којим је сваки прегао, да одужи дуг пијетета сени незаборављеног љубимца свог, сени честитога Косте Трифковића.

Навршило се било баш четири године, како нам тврдице Музе показаше, е су до зла бога немилостиве. Једва да се нас кадгод сете, једва нам кадгод подаре по ког свога сина; баце га као какав метеор међу нас, па тек што се он с нама сроди, а оне га из небуха отргну од нас Па смемо ли их за то проклињати? Не! Оне нису криве, јер чим нам га подарише, забранише му, да га икада нестане испред наших очију. Не! Не беху оне то, што нам га отеше; оног свечаног вечера се тек о том уверисмо: та оне га надануше вечитим животом. Оно, што нам они у сину своје подарише и не могоше пронасти, нити ће моћи, та то беше дух, а тај је само одлетео, како ће се више пута к нама враћати, мало код нас пробавити, разгалити нас и поучити. Беше ли зар икога оног свечаног вечера у дворани, коме се тај дух испред очију могао притајати?

Да би тај дух што јасније засијао, да би га ми у свој величини и сјајности његовој угледали, за то се постарала позоришна управа у првој линији, а глумци и глумице у другој. Управа је, на име, исцунула вече бисерним низом одојчади Трифковићеве музе, а глумци и глумице нису дали, да ни најмање не изгуби ни једно зрно тог бисера од свог сјаја. Е, па срдачна им хвала на томе! Г.

(„Љубав није шала“, „Доктор Робин“.) У четвртак 22. фебр приказане су те две шаљиве игре: Једна од њих носи на себи тип нашег свакидашњег живота, а друга је страна и датира се из доба славног енглеског глумца Герика. И једна и друга шаљива игра представљана је већ више пута, а особито „Доктор Робин“, те нам није ни најмање упуштати се дубље у сама дела, оба су призната за ваљана.

Но ако и јесте „Љубав није шала“, старо дело, представљали су је нови глумци, јер су улоге дате лицима, која још нису представљала у овој шаљивој игри. Поред оста-

лих добио је и г. Добриновић „Златка.“ Позоришној публици је познат он као вредан глумац и ваљан приказивач шаљивих улога. Улога „Златкова“ је шаљиво-жалосна. Жалосна у толико, што мора, сиромаш, да страда то због занесене своје љубавнице, то због своје лакомислености. Шаљива је пак, што он сматра живот за врло скуп, али је онет готов отровати се. Г. Добриновић је, извео све моменте вешто, и то му служи на похвалу. Особито је вешто ускипео, кад му се Милица одала на самртној насловачи, да јој он није „прва љубав.“ Милица гђце Л. Хаџићеве била је и добра, а и није била добра. Одлучну девојку извела је добро, али њено умирање ишло је тако, као да је у напред знала, као и публика, да не ће умрети. Гђца Ј. Поповићева, као и иначе у улогама те врсте, као што је и удовица Мороквашићка, беше врло добра. Њен смех кроз плач, кад је видела, да јој кћи није отрована, за цело је вредан, да се спомене. И остали су нас задовољили.

Представа „Доктора Робина“ испала је на задовољство публици. Герикова је улога доиста тешка, или као што сам каже најтежа, јер за њега нема теже „од ове“, и г. Ружић је одиграо ту улогу тако рећи играјући се, те је за то и одликован на крају представе изазивом. И Мара (гђца Л. Хаџићева) и Аргур (г. Лукић) и Едита (гђца Ј. Поповићева) и Џексон (г. Зорић) па чак и слуга, Ђирић, беху добри. Г. Зорићу малу примедбу. Треба мало више да pazi на то, како ће паси у насловачу, после приповетке глумца-Герика о детету и цветку му. Треба назити да не постане смешан падом својим.

С. М.

* (Ред позоришних представа за месец март.)

У четвртак 1 марта по други пут: „Стриц“. Позоришна игра у 5 чинова. — У суботу 3. марта први пут: „Две сиротице“. Драма у 8 слика а 6 чинова, од Џона Оксенфорда, превео Сава Петровић. — У недељу 4. марта по други пут тај исти комад. — У уторак 6. марта: „Мамица“. Шаљива игра у 3 чина, написао Е. Сиглигети. — У четвртак 8. марта по други пут: „Наши робови“. Позоришна игра у 5 чинова, од Сахер-Мазоха, превео Сава Петровић. — У суботу 10. марта први пут: „Великоварошки“. Шала у 4 чина, написао Ј. Б. Швајцер. — У недељу 11. марта: „Стари каплар“. Карактерна црта у 5 делова. — У уторак 13. марта по други пут: „Проводација“. Шаљива игра у 3 чина, написао Јулије Розен. — У четвртак 15. марта по други пут: „Дон Цезар од Базана“. Драма у 5 чинова, написао Диманоар, превео Н. — У суботу 17. марта први пут: „Дружина“. Шаљива игра у 5 чинова, написао Е. Скриб. — У недељу 18. марта први пут: „Драги ујак“. Шала у 3 чина. — У уторак 20. марта: „Жин“. Позоришна игра у 5 чинова, написао А. Дима. — У четвртак 22. марта с новом поделом улога први пут: „Марија Стјуартова“. Жалосна игра у 5 чинова, написао Ф. Шилер. — У суботу 24. марта први пут: „Милион“. Шаљива игра у 5 чинова. — У недељу 25. марта: „Представа у корист породице Ђуре Јакшића.“ — Замена: „Чаша воде“, „Ђаволови записници“, „Кир Јања“, „Жене у уставном животу“, „Тражи се васпитач“, „Јединица“.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

32. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТПЛАТИ 22.

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 1. МАРТА 1879.

ПО ДРУГИ ПУТ:

С Т Р И Ц

Позоришна игра у 5 чинова, написала принцеза саксонска Амалија, превео Јован Ђорђевић.

О С О Б Е:

Барон Јулије Левенберг	Лукић.
Доктор Леве, стриц му	Рајковић.
Штирмерова	Д. Ружићка.
Ана, њена пасторка	М. Рајковићка.
Ридлер	Марковић.
Катарина, сиромашна удовица	* * *
Мартин, слуга докторов	Јовановић.
Хенријета, собарица } код Штирмерове	Б. Хаџићева.
Кристијан, слуга }	Ћирић.
Бележник	Десимировић.

Збива се у немачкој престоници, на улици и на изменце код доктора и код Штирмерове.

У суботу 3. марта први пут: „Две сиротице.“ Драма у 8 слика а 6 чинова, од Цона Оксенфорда, превео Сава Петровић.

Умољавају се поштовани претплатници, да би први а сада већ и други део своје претплате изволели исплатити у трговини браће М. Поповића.

Улазнице могу се добити у писарници позоришној од 9—12 пре подне и од 3—5 сахата после подне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.